

„Beszorulunk a TOK-ba”

Nagy József professzor a közoktatási törvény tervezetéről

Az országban elsőként néhány szegedi „tanügyi ember” és gyakorló pedagógus olvashatta a minisztériumban készült közoktatási törvény tervezetét, amelyet a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének szinte úgy kellett kicsempészni a magas hivatalból. A minisztériumnak állítólag az az álláspontja, hogy a törvénytervezet már széles körben megvitatták. A szakszervezet viszont azt állítja, hogy a korábban lebonyolított, majd egyéves országos vita nem a mostani, „konceptciónak” nevezett dokumentumról szól, hanem egy egészen más tervezetről, nevezetesen arról, amit a minisztérium felkérésére Gászó Ferenc egyetemi tanár és munkacsoportja dolgozott ki. Ezt a tervezetet dolgozta át – miután a Gászó-féle bizottság mandátumát megvonták – egy szűk, mindössze négytagú minisztériumi munkacsoport. Az átdolgozott anyagról vitakozott kedden este Szegeden, a PDSZ itteni szervezete által rendezett fórumon 40-50 szakember, akiknek a szakszervezet fénymásolat formájában rendelkezésére tudta bocsátani a dokumentumot. Köztük volt dr. Nagy József tanszékvezető egyetemi tanár (JATE).

– Professzor úr tagja annak a bizottságnak, amely a nemzeti alaptanterv kidolgozását vezeti. Az ön irányításával működik a tanszékén létesített, úgynevezett vizsgaközpont, vagy tesztbank, amely előkészíti és kipróbálja az alampéldák vizsgák anyagát. Tagja a szegedi önkormányzat oktatási bizottságának. Vagyis többszörösen érintett a közoktatási törvény ügyében. Valóban merőben eltér az átdolgozott „konceptió” a Gászó-bizottságétól?

– Attól függ, honnan nézzük. Ha a közoktatás irányításának szempontjából, akkor azt kell mondanom, hogy ez a dokumentum teljesen új és ellentétes Gászó Ferencék koncepciójával. A Gászó-tervezet liberális: nagyobb önállóságot ad az iskoláknak és az önkormányzatoknak. Az új törvénykonceptió szerint Budapesttel együtt 8 területi oktatási központot – TOK – hoznak létre, irányítási szerepkörrel.

– A minisztériumi államtitkár szerint kifejezetten a decentralizációt célozták így meg, Gászó Ferenc szerint viszont éppen hogy a centralizációt: a minisztérium kinyújtott csapjai lesznek a TOK-ok, önkormányzati jogköröket vesznek át, hivatalosan minősítik az igazgatókat és a tanárokat, a hatalom szoros hálóját szövik az iskola köré, beszabályozzák az oktatást és a nevelést. Kinek van igaza?

– A konceptió szövege szerint nem hatalmi intézmények a területi központok, hanem szakmai szolgáltató intézmények. De a feladataikat mégis úgy fogalmazták meg, hogy ha ezt így fogadjuk el a Parlament, akkor állandó konfliktusok forrása lesz. Először is alkotmányjogi vitákat provokál, mert a leírt, tervezett TOK-funkciók ellentétesek az önkormányzati törvénnyel. Ha mégis törvény lesz ebből a koncepcióból és létrejönnek a TOK-ok, minden valóságosság szerint az önkormányzatok eleget tesznek majd kötelezettségeiknek, az előírt „kötelező véleményezésre” megküldik majd a TOK-nak a különféle papírokat, de nem veszik figyelembe a TOK véleményét – mondjuk az igazgatók kinevezésekor. Vagyis létrejön egy bürokratikus szervezet, félfő viszont, hogy hiányozni fog egy valódi szakmai szolgáltató intézmény.

– Ezt a feladatkört a most már agonizáló megyei pedagógiai intézetek látták el, amelyek nyilván elsorvannak, mert nem kapnak pénzt. A TOK-hálózat létrehozására nagyjából azt a 460 milliót szánták, amiből eddig a pedagógiai intézetek éltek. Vajon miért nem azt mondja a minisztérium, hogy egyszerű átszervezésről van szó, a megyeiek helyett regionális szakmai intézetek lesznek és még talán spórolni is lehet?

– A minisztérium ilyesmit mond... Szerintem is helyes lenne, ha így lenne, és a TOK nem kaphatna törvényességi felügyeleti szerepet. Egyébként az a véleményem, hogy a tanügyirányítás természetesen politikai kérdés; az tehát, hogy centralizált, vagy kevésbé az – a mindenkori hatalmi erőviszonyok függvénye. Mivel erre a politikai, stratégiai kérdésre érthetően nagyon érzékenyek a pártok, az önkormányzatok, attól tartok, a vita itt megreked, beleszorulunk a TOK-ba, s a vége mégis az lesz, hogy

bemasírozzák a magyar jogrendbe ez a konceptió – anélkül, hogy egyáltalán szóba kerülne a szakmai problémái. Hiszen ilyenek is vannak, akkor is, ha tartalmi szempontból nem oly gyökeresen különbözik a korábbi tervezettől.

– Az én olvasatomban meglehetősen a tartalmi különbségek is, de még feltűnőbb, hogy olyan, talán fogalmazásbeli furcsaságok vannak benne, mint például, idézem, a szülő köteles gyermeke tanulmányait, iskolai munkáját folyamatosan figyelemmel kísérni, nevelése ügyében a nevelési-oktatási intézménnyel együttműködni... És ha nem? Talán elfenekelnek bennünket?

– Azt remélem, hogy a jobb megértés végett olyannyira részletező a konceptió szövege és talán a végleges változat majd úgy fogalmaz, ahogy egy alaptörvényben fogalmazni kell. A mostani szövegnek legalább a harmada méltatlan egy ilyen szintű jogszabályhoz, de még miniszteri rendeletben sem helyénvaló, legföljebb amolyan tájékoztatóféle anyagokban. Nagy hiba, ha törvényszintre emelkednek olyan előírások, amelyeket a változó minisztériumoktól szokás várni.

– Az új dokumentum meglepően sokféle iskolatípust sorol fel, ráadásul néhány elé azt a jelzőt teszi, hogy „támogatott”. Ha egy törvény határozottan megnevez iskolatípusokat, az azt jelenti, hogy olyan, és csakis olyan iskolák létezhetnek. Ha megmondja azt is, hogy melyiket részesíti előnyben, akkor pedig inkább előbb, mint utóbb valamennyi támogatott akar lenni. Vége a rugalmasságnak? És ha három év múlva az új kormány nem ilyen iskolákat akar?

– Ez valóságos probléma, és mint mondtam, attól félek, hogy a politikai viták miatt még csak szóba sem fog kerülni. Az helyes, hogy a korábbihoz hasonlóan ez a konceptió is tudomásul veszi a jelenleg létező iskolatípusokat, de az baj, hogy részletesen meghatároz egy csomó iskolatípust, mert ezzel nemcsak bonyolulttá teszi a rendszert, hanem rögzíti, merevíti is. Ha pedig a „támogatott” jelzőt látjuk az új iskolatípusok előtt, akkor előfordulhat, hogy arra gondolunk, ezeket anyagilag is segítik, és akkor megindul a hajtás, s tele leszünk al-, meg főgimnáziummal... Ugyancsak nem szabad törvényben meghatározni százalékos pontossággal, hogy az alaptanterv ismeretanyagából mennyit kötelező megtanítani az iskolában. Ha törvény írja elő, hogy ez 80 százalék, akkor megfosztjuk magunkat az ésszerű lehetőségtől, hogy a szakma dönthesse el, működik, vagy nem működik a dolog, s akár évenként lehessen változtatni ezeken az arányokon, folyamatosan működtetve egy önfejlesztő, visszacsatoló mechanizmust. A törvénynek keretanttervben kellene gondolkodni, hogy tere maradjon a pedagógusnak abban a folyamatban, amit tanításnak nevezünk, s amelyben egyáltalán nem lényegtelen „elemek” a változó, különböző képességű gyerekek.

SÜLYOK ERZSÉBET

Tiszatáj 11

A Tiszatáj novemberi számában jónéhány írás közül válogathat az olvasó, szíve szerint. Itt van mindjárt az elején Szepesi Attila három verse: Az ismeretlen; Isten bohóca; Együgyű zsoldár. Úgy tűnik, hogy a három vers valahol egy ciklusba tartozhat, talán a legújabb készülő kötetben. Szépen és igényesen megformált szövegek. A harmadik verset így kezdi: „A szentek kora lejárt...” Az előző kettőben pedig ott az ismeretlen. Ha megfordítanánk a sorrendet, jóllehet, az ismert, tapogatózó képzetet kapnánk, mert ha már nincsenek szentek, helyén csak az ismeretlen marad.

Kiss Benedek két verset hoz a novemberi szám, amiért kár volt. Hiszen kevésbé jóleső érzéssel olvas az ember semmit mondó sztereotípiákat: „Panaszra nincs okom: / mi kell adatott.” Csakhogy, azt hiszem, ha valaki komolyan tudja venni az írást, meg némi tehetség is „adatott” neki, az

ilyet nem ír le, a másik, a folyóirat részéről: az meg nem közli. Mert ha ezt lehet, akkor mindent lehet, s ha már mindent lehet, akkor aztán semminek se lesz súlya, meg értéke, meg ilyenek. Gyerünk kicsit üdőbb területre:

Monoszóló Dezső Lódalok cím alatt hét rövid verset ad közre, melyekben a ló és a vele kapcsolatban álló tárgyak „megzenésítése” remek ötletnek bizonyul, mint például: „A paripa eszpresszóban / kávézom hajnal-időben”.

Grendel Lajos szlovákiai magyar író nem régen szerepelt a tévben, és akik szeretik írásait, vannak szép számmal, azok az okom: / mi kell adatott.” Einstein harangja című novellájával is meglesznek elégedve, mert hát nem találnék rá jobb jelzőt, minthogy olyan igazi „grendeles”:

„Azután kiléptem az ablakon. Nagyot koppantam, azután elhallgattam.”

Boszik Péter két verse, az Éjjel körüli vers; Mítoszgyilkos I. figyelemre méltó írások. Azt hiszem, a következő öt sor sokmindent elárul: „de még egy szép, karbantartott pisztolyát is megmutatta, mindvégig kedves kollegának hívén a másikat. Azt csak így, utólag jegyzem meg, hogy a történeteket írók terjesztik, s ha a mondat némileg más mutat az egykori valóságnál, úgy ez minden bizonnyal a szabadság korlátozásáért járó nemes és örökérvényű bosszúnak tudható be.

A kritikai rovatban négy írást találunk: Tüskés Tibor Jókai Anna: A töve és a gallya című könyvéről; Széles Klára Békési Gyula válogatott verseiről; Szerdahelyi Zoltán Gézi János: Vadnarancsok I-II. újra kiadott könyvéről; Papp István Géza Székér Endre: Hagyomány és újítás mai költői nyelvünkben című tanulmány könyvéről ír. Végül a művészet rovatban Huszár Sándor Balla József festőművésznek állít emléksorokat.

P. Sz.

Vivaldi és Mozart emlékére

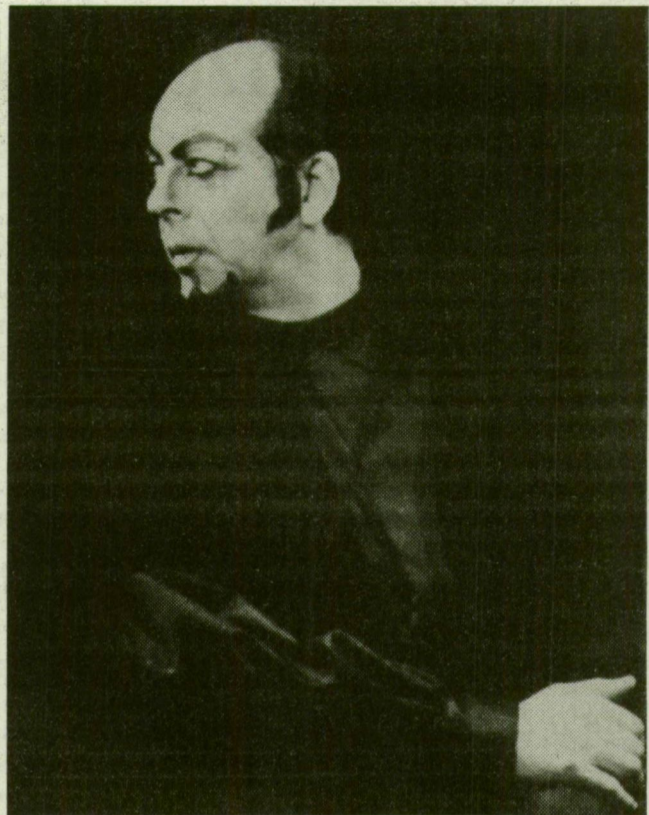
Meghatóan őszinte, s emelkedett szellemű tiszteletadás volt Vivaldi és Mozart géniuszának az a konzervatóriumi koncert, melyet az intézmény barokk zenekara, a Musica Parlata adott a hét elején. A Meszlényi László vezette zenei műhelyben, alapos s szeretettel teli munka folyik, a barokk zene korhű előadásmódjának mikéntjét tanulmányozzák. S hogy ezt milyen fényes eredménnyel teszik, bizonyította a koncertjük, melyen az együttes mellett szólólistaként is bemutatkozott néhány tehetséges hallgató.

Igy Szabó Krisztina és Winiarski Dóra, akik Vivaldi két oboás d-moll koncertját mutatták be. Játékuk szívmenengetően szép és érzelemgazdag volt. Mívesen frazeáltak, behízelgő, meleg hangon szólt hangszerük a stílusos interpretálás során.

Vivaldi: b-moll szimfónia (Al Santo Sepolcro, A szent sírnál) hangzott el mintegy intermezóként a versenyművek között, a zenekar előadásában. Játékukkal híven bizonyították, nem véletlen az együttes névválasztása. Musica parlata, azaz beszédes zene. Valóban az volt ez a szimfónia is. Szívszorítóan szomorú, intenzív gesztusú, kifejező tolmácsolásban.

Végezetül Mozart napfényesen derűs, fiatalkori művét, a C-dúr zongoraversenyt (KV 246) hallottuk Ancil Anita előadásában. A fiatal zongorista nem először győzött meg rátermettségéről. Magabiztosan artikulált, s megbízható technikával, színesen közvetítette a mozarti gondolatokat, a nagyszerűen alkalmazkodó kamarazenekar élén.

B. B.

Faust: ismét Airizer Csaba

Az elmúlt színiévad egyik legsikeresebb operabemutatója Gounod Faust című műve volt, melynek Mefisztó szerepét kiemelkedően formálta meg a temesvári művész, Airizer Csaba. Szerepformálásával, remek hangjával és jellemábrázolásával hatalmas sikert aratott a szegedi operakedvelők körében. Airizer Csaba az 1991/92-es évadban a Magyar Állami Operaház tagjaként dolgozik. Am a szegedi operabarátok ismét láthatják, hallhatják a Faust Mefisztó szerepében a Szegedi Nemzeti Színházban, november 15-én és 26-án.

Irodalmi napok Debrecenben

A múlt hét végén tartották Debrecen városában az évi szokásos irodalmi napokat, mely ezúttal igencsak érdekes, ámbátor csöppet sem váratlan témakört adott az íróknak. Felszabadult-e a magyar irodalom?, ezt kérdezték a szervezők, minenkelőtt az Alföld folyóirat szerkesztői. Néhány esztendeje a válasz egyértelmű volt. Legyen tanulság erre két kedves anekdota, a még meg nem váltott időkből. Történt

– Hát vegyétek tudomásul, hogy mi is mindent tudunk rólatok, értitek, mindent!

A második anekdota egyik főhőse már minden kétséget kizárólag belügyi szakember. Nyír-egyházi illetőségű. A történet másik szereplője, a külsőre tán morder, ám lelkeben szelíd Apáti Miklós költő, aki magányosan borozgatott egy kocsmasztalnál. Csakhamar társa akadt. Vállas, megtermett úr ült le mellé, közelebb hajolt Apátihoz, és suttogva kérdezte:

– Te, figyelj, érted, amit ezek dumálnak?

– Nem mindent – kortyolt a poharából Apáti.

– Valahogy így vagyok én is – vakarta a fejét a borkabátos. – Én Nyíregyházáról jöttem, mert a debreceni kollégákat ezek már ismerik. S te honnan jöttél?

– Pestről – kortyolt a poharából Apáti.

S ez bizony igaz is volt. Addig beszélgetett, iszogatót a költő és a nyomozó, míg végül az utóbbi szép, karbantartott pisztolyát is megmutatta, mindvégig kedves kollegának hívén a másikat. Azt csak így, utólag jegyzem meg, hogy a történeteket írók terjesztik, s ha a mondat némileg más mutat az egykori valóságnál, úgy ez minden bizonnyal a szabadság korlátozásáért járó nemes és örökérvényű bosszúnak tudható be.

DAL

*

A már létező könyvek helyett gondolkozzunk most a szabadság majdan megszülető könyveiről, már csak azért is, hiszen ilyen együttes párbeszédre szólítottak föl

pedig, hogy Páskándi Géának, azt mondta egy párfunkcionárius?, belügyi szakember? egy korábbi irodalmi nap borvörös estéjén, hogy de idefigyeljétek ti írók, mi mindent tudunk rólatok, mindent, és ezt már harsogta. Páskándi nagyon lassan letette a poharát, miközben az összes haja szála égnek meredt a dühtől, majd remegő kézzel rámutatott a párfunkcionáriusra (vagy belügyi szakemberre).

magáról a beszélgetésről nem lehetne a magyar irodalom jelenlegi állapotára következtetni. S ez a következtetés nem éppen hízelgő. Úgy tűnt ugyanis, hogy a magyar irodalom, szélesebben tekintve a magyar szellemi élet egésze már annyira szabad, hogy a párbeszédnek téje sincsen. Ha nincs prés, ha nincs ellenségkép, illetve az elkülönülések magán az irodalmi életben belül kristályosodnak ki, akkor, legalábbis a mostani debreceni két nap alapján, nem is veszi igazán komolyan magát ez az irodalom. Legalábbis akkor nem, amikor megszólal, s önmagára vonatkozólag nyilvánul meg. Mondhatnánk persze, hogy majd a szabadságban született művek jobban reflektálnak önmagukra. Bizhatnánk abban, hogy az olvasók majd eldöntik, mit is kezdett a szabadsággal az, aki nem tette le a tollat, nem lett pártpolitikus, ideológus vagy vezérszónok. S feltehetőleg így is lesz. Csakhogy valami elveszett. Valami nagyon nincsen most meg. Valami, ami erjesztene, dagasztana, étellel töltene meg. Persze az is elképzelhető, hogy minden csak a jelenlevőkre s csak az elmúlt debreceni két napra vonatkozik. Lehet, hogy akik nem voltak jelen, éppen a szabadság, a fölemelkedés, az igazi emberi és irodalmi magasság könyveit írták. Bizakodásunkat majd az idő igazolhatja, miként azt is; lehet, hogy Gyuri tényleg alszik, csak nehogy későn ébredjen, ha fölbred egyáltalán.

BALOG JÓZSEF